

Izhaja 15. vsacega
mesca navadno na $\frac{1}{2}$ poli.

UMINI

Velja s poštnino vred
en goldinar za celo leto.

GOSPODAR.

Pisarnica

List

Vredništvo:

in čuvaj c. k. kmet. družbe:
v mestni hiši (municip. ulicah),
II. nadstropji.

za kmetijstvo

na Travniku, šte. 277,
I. nadstropji. — List razpošilja
družbin čuvaj.

in druge deželne zadeve.

Izdaja ga cesarska kraljeva kmetijska družba goriška.

V SPOMIN

PERVE STOLETNICE

c. k. kmetijske družbe goriške,

ktera je

27 avgusta 1765

svoj prvi občni zbor imela.

liža se važen dan, dan, ko bo častljiva naša družba,
žali Bog, le na tihem — svoj stoletni god ob-
hajala — dan 27. avgusta! Ako ima uže vsaka
navadna obletnica tudi manj pomenljivih domačih, privatnih, ali
občnih prilogov vselej svojo, kakoršno si bedi, imenitnost in
ima nekaj častljivega in svečanega v sebi, koliko imenitnejši
mora biti stoletnica take javne, občnokoristne naprave, kakor je
kmetijska naša družba, družba, ktera že dolzih sto let na to meri,

da bi stanje domačega kmetijstva zboljšala in blagostanje deželino utrdila? Spodobilo bi se torej, da bi naša družba stoletnico svojega rojstva, kolikor se da, primerno obhajala, tako, kakor zahteva visoki nje pomenek in imenitnost kmetijskih zadev, ktere že 100 let v materinem svojem naročji pestva. Sklenilo se je bilo (30. maja 1864) tudi res, kakor je našim udom in bravcom znano, da se napravi letos jeseni deželna razstava kmetijskih pridelkov, obrtnijskih izdelkov in (v prvo v Gorici) živine; da se dá kovati spominska medalja, in da se dá na svetlo zgodovinsko-statističen pregled. Znano je pa tudi, da se je ta sklep vsaj za letos razbil, in sicer na pomanjkanji denarnih pripomočkov. Vse je za zdaj odloženo. — Tega pa nismo mogli, nismo hoteli opustiti, da bi o važnem dnevu, ko se je pred 100 leti družba slovesno pričela, čisto nič ne spregovorili. Zdelo se je torej „Umnemu Gospodarju“ primerno, v listu tega mesca družbi v čast in njenim začetnikom v spomin vsaj prvi venček zgodovinskih črtic splesti.

V drugi polovici preteklega stoletja je bilo tukaj v Gorici posebno živo znanstveno gibanje med učenimi in izobraženimi, ktero je mnogo družb rodilo. Prizadevanju tedanjih naših domorodcev se imamo gotovo tudi zahvaliti, da je za Gorico soseben vneta cesarica Marija Terezija s sklepom 4. junija 1765 v napravo družbe za kmetijstvo („Società d'agricoltura“) privolila in za praktične poskušnje in družbine namene sploh 300 gold. nakazala. Iz zapisnika (protokola) prve seje od 27. avg. 1865 se posname, da je c. k. kupčijski zbor („consesso commerciale“), ki je bil tisti čas v Gorici, Nj. ekse. Janezu Gasparju grofu Lanthieri-u naznanil razpis iz Gradca 24. julija 1765, s katerim (opirajočim se na omenjeni nar viši sklep) se kmet. družba dovoljuje. Omenjeni grof Lanthieri je bil prvi družbin predsednik imenovan. V njegovem dekretu je bilo tudi imenovanih deset prvih družnikov novega moralnega života (skupščine). Cesaričin razpis pa je dal družbi na voljo, za nadglednike po raznih okrajih, kogar se ji ljubi izmed udov postaviti; tako je imela tudi pravico, kogar si bodi, za uda sprejeti. Vsled tega se je v prvi seji dežela v 22 (kmetijskih) okrajev (distretti) razdelila in je bilo 11 novih družnikov sprejetih. Po tem takem ni štela družba od začetka s predsednikom vred ko samih 22

udov. Za tajnika so si izvolili Jan. Dom. Parkarja (Čudna naključba, da čez 100 let imamo zopet Parkarja za tajnika.) Nekaj sej pozneje pa nahajamo že drugega tajnika, dr. Polli-a. Uradni naslov (imé), ki si ga je družba dala, je bil: Ces. kr. družba za kmetijstvo v pokneženih grofijah goriški in gradiški. Sklenilo se je zadnjič v prvi seji, da se kupčijskemu zboru nasvet predloži, da naj bi on z razglasom oznanil, da se je družba kakor tiče ustanovila (konstitujala), in kmetovavce po vsi grofiji povabil in podbujal, da naj družbi ali kakemu njenemu udu ustmeno ali pismeno naznanijo, če vejo za kakoršno si bode skušnjo, iznajdbo ali za kak načrt (plan), po katerem bi se utegnulo kmetijstvo v teh krajih zboljšati.

(Dalje prihodnjič.)

Kmetijski pogovori pod lipo.

Spisal Fr. L....

(Dalje; gl. l. 4. t. 1.)

Jože. Presneta reč, Vaša hosta na „brdu“ je res kaj posebnega, oče Lni! Če vam bo še kdo kedaj ugovarjal, kedar mu boste, kakor meni uni dan, koristnost akacije dokazovali, primite ga za uho in peljite ga na brdo, to bo nar boljše zdravilo nevernemu Tomažu. Mene Vaš zgled, že tako vleče in paha, da si ne morem dati miru. Povejte mi no: Kakó se akacija seje? kako se seme pripravlja?

L. Veseli me, da sem vendar enkrat na pametnega človeka zadel. — Akacijevu seme za selev se napravlja takó-le: Nabiraj si semena koder in kolikorkoli moreš, — za pesčico ni vredno, da se trudiš. — Če ga pa v tvojem kraju nikjer ne najdeš, obrni se na kmetijsko družbo ljubljansko; tam ga imajo na prodaj. — Naj pripraviš čas akacije sejati je mesca maja. Okoli 6. ali 8. maja deni seme v kakšno široko posodo, postavimo, v kak škáf, v kako skledo ali kozico; zjutraj naliž gorke vode na-nje; popoldne ko se seme napilne, pregledaj je (ga) in premešaj vodo, da napilnjeno seme splava, vodo potem počasi odlij, napilnjeno seme po vrhu poberi in v drugo posodo v vodo deni; na ostalo nenapilnjeno seme v prvi posodi pa drugo gorko vodo naliž, da se tudi ono napilne, in tako na dalje delaj, dokler se ti vse ne napilne. Za kakih 6 dni poglej seme v zadnji vodi, ali že poka in kaliti začenja; tu vsej je na dobro gnojeno in pripravljeno njivo, dobro je zaravnaj, in, ako je suša, je moraš dobro poskrpiti in z vejami (freščjem), slamo, štorjo ali z mahom ali s čemur bodi, da le senco dela, založiti. Čez 6-8 dni poglej, ali že kali (leze). Ako najdeš, da leze, in, če je vreme lepo, odkrij ga pod noč; ako je pa oblačno, da se ni solnca bati, odkriješ ga lahko že zjutro, in to zato, da se kal okrepča (moč dobi), preden solnce nanj pride; zakaj solnce mladi kal posmudi in tudi umori. Tako ravnaj in videl boš, da ti bo seme lepo in čvrsto rastlo, da bo veselje, in prihodnjo spomlad boš imel sadeža na izbiro, kolikor ga boš hotel. Večega potem poručaj in, kamor hočeš, posadi, manjšega pa še pusti in za drugo leto prihrani ali za tretje leto, če je treba. To je ves poduk, ljubi moj Jožekl! Spolni ga brž ko utegneš; naj bi tvoj zgled vsaj 10 posmemavcev zbudil!

Domače vesti.

a. Cerkvene in duhovske.

8. t. m. je imela duhovska pomočna družba (Pio Sovvegno) letno sejo. Snidlo se nas je bilo 25 mestnih duhovnov. Izvolili snosi namesto g. bar. prepozita novega predsednika, preč. kan. dr. Dom. Castellani-a, dva nova odbornika (namesto msgr. Castellani-a in msgr. Tuni-a, ki je po pravilih, kakor nar stariši, odstopil): preč. msgr. J. Spridion-a in g. prof. dr. Al. Zorn-a. Za tajnika in denarničarja je bil z večino glasov g. A. Legiša vnovič izvoljen. — Iz končnega računa se kaže, da je bilo od julija 1861 do jul. t. l. dohodkov: 2350: 97 $\frac{1}{2}$ gld., stroškov: 1534: 15 gld., zastankov t. l. 7: 25 gld.; gotovine v denarnici 827: 07 $\frac{1}{2}$ gld. Vse premoženje znaša 18.983: 51 $\frac{1}{2}$ gld. — 5 bolnim mašnikom - udom se je dalo 46: 40 gld. podpore. — Udov šteje zdaj bratovšina o. 120 duhovnih in 29 svetnih.

— Prihodnji mesec (v 1. polovici) bojo duhovne vaje za duhovščino; vodil jih bo v italijanskem jeziku tukaj že znani é. g. Spaughero, fajn. v Benetkah.

— Gg. Jožef Samec in Andr. Bolter sta zavoljo bolezní začasno v pokoji. — Umrl $\frac{10}{8}$ g. Fr. Rojic, duh. v pok. v Cirknem.

b) Raznotére.

Velik hrup je bil nastal uni mesec tukaj in v Trstu zavoljo koroško - primorske železnice. Centralni odbor na Dunaji je hotel namreč ministerstvo in državni zbor prisili, da naj bi se ne čakalo, da se vse tri črte železnične do dobrega premerijo, ampak da naj bi se naravnost že zdaj potabeljska (belska) črta potrdila in železnica iz Vidma v Cervinjan speljala. Naš železnični odbor je zoper to protestoval, ter sta se brž (20. jul.) odborov predsednik fldem. Coronini in preds. kupč. zbornice vit. H. Ritter na Dunaj odpravila, da bi to reč za zdaj naglo ustavila. Državni zbor pa je bil ravno tiste dni razpuščen in tako je ta železnična zadeva za zdaj odložena.

— Od nekdanj sta Trst in Istra k naši goriški kmetijski družbi spadala; 18. u. m. pa so dobili Istrijani od cesarja dovoljenje, posebno kmet. družbo napraviti.

† †. 5. t. m. so obesli na (drugem) vojaškem strelišči v Panovcu, blizu $\frac{1}{2}$ uro od Gorice, tiste 3 jetnike gradiške, ki so lani 23. avgusta svojega tovarša Jurija Zeitingerja v njegovi izbici (št. 45) zavrtno umorili. Razprava o tem skrivnem umoru je bila pri okrožni sodniji v Gorici 19. in 20. dec. 1864. Kratek posnetek to obravnave je prinesel „U. G.“ v 1. svojem listu 15. janr. t. l. str. 6. Da bodo pa častiti bravci vse, kar se te zgodbe tiče, skupaj pred očmi imeli, podamo jim tu, nekaj ponavljaše, nekaj dostavljaše, važnejši okolnosti grozovitega hudočinstva, obsodbe in smrti, s katero so bili morivci kaznjeni, kakor tudi glavne črtilce iz njih poprejšnjega življenja. Morivci so:

1. Anton Festner iz Neudorf-a v pfaumberžkem okraju na Českem (Nemeč), 21 let. star, voglar. Prišel je bil vrsto svojih hudočinstev s tem, da je še, komaj 10 let star, že eno uro ukradel; pozneje je bil še enkrat zavoljo tatvine kaznjen; l. 1860 pa ga je ljubenska sodnija na Štajerskem (kjer je za voglarja služil) zavoljo roparskega umora na 18 let težke ječe obsodila. — 2. Valentin Speier, 22 let. star, rojen na Dunaji. Zapustil je bil v prvi mladosti sirotnico, da bi se pasarstva učil; pozneje se je lotil malarije za po izbah, al že l. 1858 in potem še petkrat je bil, zdaj zavoljo goljufije in nezvestobe, zdaj zavoljo tatvine in obrekovanja v vsem skupaj, razun drugih manjših kazni, na 6 let težke ječe obsojen; l. 1863 pa ga je c. kr. sodnija v Gradcu, ker

je bil nekoga umoriti poskusil in zavoljo javne (očitne) pošilnosti že na drugih 12 let tride ječo obsodila. — 3. Jakob Spitzer iz Hautzendorf-a blizu Kornaeuburga v spodnji Avstriji, 38 let star, je bil popred konjar (štalir), za zadnje dinar (delavec). Ta človek je tako skoz in skoz spačen, da je groza; z nejevero se tako predrzno bahá, da se človeška natura takim mislim upira. Ko je bil zavoljo nekega požiga (pri katerem je nekaj ljudi zgorelo) v Brucku v preiskavi, se je hotel sam življenj vzeti, ker se mu že davno od „lepe“ smrti na vislicah sanja; obsojen je bil zavoljo požiga itd. na Dunaji l. 1854 na vse žive dni v težko ječo; prišel je popred menda v Štein in poje v Kartavžo pri Jičinu (na Českem). Ker je bil zelo nevaren, so morali v jetnišnicah posebno na-nj gledati; zavoljo nepokorščine in vpornosti je bil tudi kakor jetnik večkrat disciplinarno kaznovan. 21. febr. 1863 je hotel v Gradišči jetniškega kaplana, gosp. V. s špičaštim žebljem v kapelici zavrtno umoriti (duhovne namreč ta nejevernik sosebno sovražil). Pohujšal in sprdil se je zlasti tudi z branjem slabih bukev. —

Ti trije junaki tedaj so našli kmalu vzrok, da so začeli streči po življenji gori omenjenemu J. Z., kateri je bil tudi ves spriden in malovreden kakor oni, tako da ga niso mogli tudi druži jetniki terpeti, ker jih je vedno obrekaval, tožil ali, kakor bodi, jezil in dražil. Siti so ga bili vsi že tako, da so bili že poprej nekteri druži jetniki sklenili, utopiti ga v čebru za vodo. — 19. avgusta lanskega leta, ko so bili skupaj v delavnici (kjer predejo itd.) so se Festner, Speier, in Spitzer zoper Zeitinger-ja zarotili in sklenili, ga dobro pretepsti (kakor oni trdijo); v ta namen so 23. dan avgusta odločili. Umisli si je bil to prvi Val. Speier, kateri je bil poskusil že popred dva druga svoja tovarša za svoj namen pridobiti, ktera sta se pa nad njegovim početjem tako zgrozila, da sta mu naravnost pomoč odrekla.

Zarota je bila tako prekanjeno osnovana in so znali hudodelniki svojo skrivnost tako dobro obvarovati, da ni nihče od tega nič zvedel in da se torej ni moglo hudodelstvu v okom priti. — Ko pride dan 23. avgusta 1864, naznani A. Festner, da je bolan (pa se je delal le bolnega), ostane torej v svoji izbi v prvem nadstropji, in noče iti v zgorenje nadstropje (plan, štok) delat. V prvem nadstropji v tistem vežniku (koridoru, ganku) kakor Festner, pa na unem (nasprotnem) kraju, enmalo viši (ali nižji), je imel tudi zares bolni Zeit. svojo izbico. Una dva zarotnika sta bila šla po navadi v zgorenje nadstropje v delavnico delat.

Ob 6. uri zjutraj se je, kakor po navadi, ogledanje jetnikov opravilo, in čuvaj (gvardjan) Tomaž Tomasini je zaprl s pahom (kloštrni, rigljem) izbici, v katerih sta ležala Z. in F. Kmalu po tem (ob času menda, ko spuščajo jetnike po navadni vrsti na dvor šde na sprehod) prideta z zgoranjega nadstropja, eden za drugim, Speier in Spitzer vzevši s sabo (skrivaj) uni en nož, ta pa leseno kladvo (kakoršno pri delu rabijo). Speier, češ, da gre bolnemu Festnerju ščipec tobaka ponuditi, skoči na naglem k vratom Festnerjeve izbice; odpahne jih in odpre tako hitro, da mu čuvaj Tomasini, ki se česa takega ni zanesel, da si ravno je bil ondi blizu, ni mogel tega ubraniti. Tisti hip se prikaže tudi Spitzer, skoči proti izbici Zeitinger-jevi, odpre jo urno in — kar bi trenil, planejo vsi trije na Zeitinger-ja, ki je stal v kotu pri svoji postelji.

Val. Speier se vrže na Zeitinger-ja s temi besedami: Čakaj, čakaj, te bom že učil zmerjati me s . . . ! prime ga za grlo, tišči ga v tla, bije s pestmi po glavi; stiska mu tako močno goltanec, da ni mogel kričati ter drži ga toliko časa, da sta se una dva nad njim znosila.

Ant. F. pridere v izbo rekoč: Čakaj neporednež, zdaj te bo konec! izdere brž nogo iz bližnjega posteljišča (na katerem ni bilo nikrat slumnika) in mahne z njo kakor

z bñtom trikrat z obema rokama Z-ja po glavi zavpivši: Z daj si plačan! Medtem pa ga toleó tudi Spitzer z lesenim kladvom po glavi (5 krat); zadnji krat, pravi, da ga je zato vdaril, ker mu je v zaníevanje jezik molil. (Iztegaval je pa Z. jezik, se ve da, ker ga je Speier davil). Vse znamenja kakor za usmiljenje proseóega, ki jih je Z. delal, nič niso pomagale; nič ne pomaga, da se srčni in žlahtni Tomašini na Z.-ja vrže, da ga z lastnim telesom brani; dobil jih je tudi on toliko po glavi, po plečih po ledjah in po rokah, da je na zadnje skoraj obnemogel in prisiljen bil za svojo varnost skrbeti; vlekli se je torej vun na mostovž. Bili so pa razbojniki tako razsrdjeni, da, ko je Spitzer videl, da čuvaj napadence brani, je hotel na posteljo skočiti, da bi zraven nje kleóeóega Z-ja lepši tolkel, in ko ga je Tom. zadržaval, zavpije: Pusti me; naj ga ubijemo! — Brž po tem Z. dušo izdihne; morivci sobo zapustijo. — Spitzer se podá na dvorišče, kjer so se nekteri njegovi tovarši sprehajali in jim pripoveduje, da so ravno kar petinštiridesetáka umorili. —

Da so se strašnega djanja vdeležili, tega niso obtoženci tajili, trdili so pa, da niso Z. tako močno tolkli; tudi da so se bili poprej dogovorili, so priznali, ali namena, umoriti ga, da niso imeli; hoteli da so ga samo dobro otepsi; da je to res, je dokazaval Speier s tem, da se ni poslužil noža, kterega je bil s sabo prinesel; prinesel da ga je bil le zato, da bi bil Z. s toporiščem tolkel, (drugi krat pa je rekel, da jo mislil nož le brusiti dati.

20. decembra preteklega leta so bili obdolženci vsled razprave v Gorici obsojeni: Spitzer in Festner k smrti, Speier na 10 let povrh poprejšnih 18. Viši sodnija v Trstu je 16. marca t. l. vse tri k smrti obsodila in nar viši sodnija na Dunaji to sodbo potrdivši vsled ces. sklepa od 30. jun. z odpisom od 11. jul. t. l. ukazala, da naj se smrtna kazen (po starosti) narpopred na Festnerji, potle na Speierji in poslednjič na Spitzerji izvrši.

Kakor hitro se je to zvedelo, se je začel brž naš mestni župan poganjati, da naj bi jih ne vesili v Gorici in zlasti ne na Rojicah (blizo kolodvora železničnega), ampak v Gradišči, in sicer ali na dvorišči v jetnišnici, ali pa zunaj. Pa Gradiščanje so se temu vprii, češ, da po postavi se morajo obsojenci v okolici tistega mesta, kjer je sodnija, obesiti. Na zadnje po mnogem telegrafávanji in dopisavanji, je obveljalo, kar postava zapoveduje. —

3. t. m. ob 7½ u. zjutraj so pripeljali obsojence iz Gradišča v Gorico; ob 8. u. so jim naznanili v dvorani c. k. okr. sodnije narviši sklep zastran obsodbe k smrti. To naznanilo so na videz vsi 3 hladno sprejeli. Ko jih je en sodnijski svetovavec po postavi opominjal, in uprašal, ali želijo poslednje tolažbe, ki jim jo sv. vera ponuja, ali si hoóejo vsak svojega duhovnika sami izbrati, ali pa da jim jih sodnija odkáže, sq rekli vsi 3, da ne potrebujejo duhovne pomoči. — Na to jih odpeljejo v kriminalno kaznovavnico (pri sv. Antonu). Sodnija jim odkáže 3 čč. OO. Frančiskane (kteri so v kaznovavnici navadni dušni skrbniki.) Čez malo ur že se Festner in Speier premislita in pustita duhovna pred-se, Festner č. O. gvard. E. O., Speier č. O. B. S.; Spitzerju je bil č. O. Fr. H. odmenjen. S kakšnim izvržkom človeškega rodú da je O. Frid. opraviti imel, priča to, da mu je Sp. cigar v obraz zabrusil, da ne govorimo od sto družih zabavljic in zasramovanj, ki jih je učeni in goreči O. F. z nepopisljivo potrpežljivostjo do pod vislie prenašal. Una dva sta se drugi dan spovedala in sv. obhajilo prejela in tudi Spitzerju prigovarjala, da naj se z Bogom spravi. Pa vse zastoj!

Sabota 5. dan t. m. napóči. Ob 4¼ zjutraj se napravi grozopolni sprevod proti Panovcu; vsak obsojenec se je peljal s svojim duhovnikom in 2 žandarmoma na

posebnem pokritem vozu; Spitzer ni hotel duhovnika zraven sebe imeti, moral je torej O. F. spredej sedeti. Sprevod je spremljalo lepo krdelo vojakov. — Prišedši do 1. strelišča se zadnja dva voza s Speier-jem in Spitzer-jem ustavita; Festner-ja peljejo prvega k vislicam. Ljudstva, skor samo nižih stanov in zlasti veliko s kmetov, se je bilo zbralo, kakor sodijo, kakih 6000 glav. Festner trdno stopa; O. gvardjan precej dolgo ž njim moli; ljudstvo je močeno ginjeno; še nekaj minut in — Festner mrtev visi! Na prekrasnem juternjem nebu je ravno solnce vstajalo. — Drugi pride Speier na vrsto; tudi on se še precej trdno drži in ostane kakor F-r do zadnjega hipa pri pameti. Grozno ginljivo, pravijo, da je bilo, ko mu je, klečečemu, častiljivi O. B. s povzdignjeno britko martro na vse strani razumljivo naprej molil; in ko je na zadnje Sp. spovednika poljubil (kušnil), ni ga bilo neki suhega očesa. Čez nekoliko minut je bilo človeški pravici zadosteno. — Poslednjič pripeljejo Spitzer-ja. On skoči z voza, kakor da bi imel iti na plesišče. Pod vislicami O. Frid. v zadnje poskusi trdovratneža pretresti in spreobrniti. Z nedopovedljivo gorečnostjo mu milo prigovarja: Dragi brat, pomislite vendar, da je en Bog, da v malo trenutkih boste stali že pred večnim sodnikom; da boste morali dati rajtengo o svojih djanjah Poglejte svoja dva tovarša, ki sta že v večnosti itd. Vse zastoj; Spitzer z mrzlo krvjo obešena gleda in duhovniku zaničljivo hrbet obrne. Tu ukaže sodnijski komisar, da naj rabelj svojo dolžnost izpolni. Ko mu ta že zanko okoli vratu stavi, obrne se Sp. še proti ljudstvu ter zavpije: Welt, lebe wohl! (svet, živi!) Svet mu pa primerneega vračila tega pozdravljenja tudi ni dolžan ostal. Primerilo se je namreč, da je, ravno ko je Spitzer pod rabeljuovo roko pojemal, iz gojzda en zajec pritekel in jo, omamljen, skoz vsa množico naravnost proti vislicam mahal. Ta čudni naključek je napravil, da so se ljudje, pri unih dveh vsi ginjeni, nehote glasno zasmejali. Komu bi ne prišle tu na misel besede sv. pisma (preg. 1, 26): Jez (Bog) se bom vašemu poginu smejal. — H koncu opazimo še to, da so vsako truplo sproti t ko zagnili, da ni naslednji visečih od daleč videl. — V 1/2 ure je bilo vse opravljeno. — Celi dan so hodili ljudje, tudi gospoda, obešene gledat. Ob 6. ur zvečer so jih sueli in pod vislicami pokopali. — To je, kar smo iz verjetnih virov pozvedeli, in zato obširno v „U. G.“ popisali, da zlasti mladina naša zve, kam da človek pride, če se že v prvi mladosti grehu in sirovosti vda, verski nauk zanemarja, spačene tovarše posluša in sosebno, kakor nesrečni Spitzer, pohujšljivo, vero podkopujoče buke bere.

— 8. t. m. je bil g. fdegm. Benedek v Gorici; drugi dan je šel (mord na viši povelje) našo sočko železnično črto pregledat; on se je neki za potabeljsko potegával, zdej pa nima nič zoper našo črto. Slušimo, da so ga Kanalc, Tominci in Bovčanje prav slovesno sprejemali.

— Gimn. prof. g. J. Steiner-ja je izvolilo mestno svetovavstvo na Dunaji za na Marihilfski realni gimnazi.

— Za predsednika c. k. okrožne sodnije v Gorici je imenovalo Nj. vel. s sklepom od 7. avg. t. l. Karola barona Codelli-a dosedanjega preds. v Rovinju.

— Tisto malo hišico v kotu pod zvonikom Vel. cerkve, ki je cerkev in ulico grdila, so te dni podrli; tudi znana, na ulico štrleča kapelica se (12/9) ravno podira. Deželna (zborna) hiša je krasno predelana; kedar bo vse dodelano, bo s popravljenim zvonikom vred staremu mestu prava lepota.

Državni zbor

je 27. jul. cesarjev brat, nadvojvoda Ludovik Viktor na mestu cesarja slovesno sklenil.

Od 12. nov. l. l. do sklenitve je imela zbornica poslancov 91 sej, gosposka pa 33. Navskrižnosti med zbornicama zastran nekterih zneskov v stroških so poravnane; drugega posebnega niste zadnji čas nič obravnavale. Zbornica poslancov je bila zavoljo prememb v ministerstvu nekako pobita. Ali pride državni zbor tak, kakor je do zdaj bil, še kedaj skupaj, se ne vé; mislijo, da ne.

Ogled po svetu.

27. dan julija je bil za naše cesarstvo važen dan, začela se je v Avstriji, nadjamo se, nova doba — dobili smo željno pričakovano novo ministerstvo!

Novi ministri so: Rihard grof Belkredi (z Moravskega), bivši namestnik v Pragi, je državni minister za vse neogerske dežele in predsednik ministerstva; prevzel je tudi policijske zadeve; Eman. Henr. vitez Komers (s Češkega), bivši predsedn. v šti sodnije v Krakovem, je minister pravosodja (justicije); Ivan grof Lariš-Mönnich (iz Šlezije) minister finančnih (denarskih) zadev; general Fr. grf. Haller (Erdeljec) je namestnik dvornega kancelarja za Erdeljsko. Izmed poprejšnjih ministrov so ostali 3, namreč, min. vnanjih zadev grof Mensdorf, min. vojaštva, podmaršal vit. Frank in pa dvorni kancelar hrovaški, g. Mažuranič; novega ogerskega dvornega kancelarja grofa Jur. Majlatha smo že uni krat omenili. Za pomorske zadeve ne bo več posebnega ministerstva; vojaško mornarstvo bo spadalo k ministerstvu za vojaštvo, kupčijsko pa h kupčijskemu ministerstvu, za katero pa ministra zdaj še manjka. Duša ministerstva sta Belkredi in Majlath. Poprejšnji držav. min. Schmerling je zdaj predsednik naj viši, Hein, minister pravosodja pa viši sodnije na Dunaji. — Kakó bo novo ministerstvo vladalo? Kakor se kaže, dobro. Dežele, bojo bolj samosvojne; ne bo treba se za vsako reč na Dunaj obračati; postav ne bo delal le Dunaj, deželni zbori bojo imeli več moči; ne bode se več sililo na to, da bi se vse razne dežele našega cesarstva — razun v potrebnih in bistvenih (važnejših) zadevah — po enem kopitu vladale; namesti nemškega, zadobijo deželni jeziki veči pravice po šolah in kancelijah. V tem poslednjem oziru je zlasti pomenljivo, kar je minister Belkredi 30. jul. t. l. vsem deželnim poglavarjem pisal. Pše pa med drugim tako-le: Cesarska gosposka in vsak uradnik (cesarski služabnik), ki ima z ljudmi opraviti, mora ž njimi v njih (maternem) jeziku govoriti, jim v njih jeziku pisma pošiljati; pri povišavanih uradnikov da se bo sosebno na to gledalo, ali uradnik z ljudstvom tako ravna. — Tudi to je po vsem cesarstvu veselje napravilo, da je svetli cesar po nasvetu novih ministrov vsem časnikarjem, ki so se bili pod poprejšnjim ministerstvom, v čemur si bodi, s nevšečnimi spisi v svojih časnikih pregrešili, vse odpustil. Pričakujemo pa še nadaljnjih del, in potle še le bomo mogli povedati, kam novi ministri merijo. — Druga važna zadeva, o kateri se zdaj veliko govori, je šlesvig-holštajnska (da bi jo pès pobrali). Kaj mislite, malo (?) je te dni manjkalo, da se niso naši in Prusi, ki so se lani skupaj zoper Danca bojevali, zavoljo pribojevanih dežel sprli. Prusija se hoče vojvodstev polastiti, Avgustenburgerja iz dežele spoditi, in Bismark prav ostudne posilnosti vganja; Avstrija se vsemu temu ustavlja.

Listnica vrednitva. G. U. G. v Brš.: Že natisnj., pa za takrat odloženo. —

Odgov. vrednik: Andrej Marušić. — Tiskar: Jan. Paternelli v Gorici.